

Peter J. Kreeft

PETER KREEFT

HA-HA!
Kresťanská filozofia
humoru

SPOLOK SVÄTÉHO VOJTECHA
TRNAVA 2026

OBSAH

Úvod.....	9
1. Humor a zdravie	27
2. Humor a šťastie	30
3. Humor a svätosť.....	33
4. Humor a pravda.....	45
5. Humor a dobro.....	54
6. Humor a krása.....	58
7. Humor a utrpenie	61
8. Humor a čas.....	66
9. Humor a Ježiš.....	69
Príloha: Moje obľúbené vtipy	75
Obhajoba vtipov	75
Židovské vtipy	78
Vtipy o Íroch	81
Vtipy o náboženstve	86
Vtipy o počítačoch.....	94
Hádanky.....	95
Krátke vtipy	96
Nechutné vtipy.....	97
Vtipy o právnikoch	99
Filozofické vtipy.....	104
Záver.....	109
Edičná poznámka	111

ÚVOD

Filozofiu vyučujem už celých 62 rokov. Odučil som vyše 500 hodín a viac ako 500 prednášok som odprednášal pre verejnosť. Ani jeden svoj výklad či prednášku som nikdy nezopakoval dvakrát. Pre miernu poruchu pozornosti (ADD) sa totiž veľmi rýchlo začínam nudiť, a to hlavne sám so sebou. Spomedzi všetkých mojich doterajších prednášok sa stretla s najväčším ohlasom tá, ktorú som prednedávnom predniesol na univerzite v Dallase. Za predmet svojho vystúpenia som si po prvýkrát zvolil hlbší ponor do filozofie humoru. Poslucháčov som vopred upozornil, že si chcem overiť reakciu na pripravovanú knihu s touto tematikou. Uvedomujem si, že ich prvotnú reakciu mohol ovplyvniť zmysel pre takt a slušnosť, no spontánny smiech človek nedokáže predstierať.

Podľa Biblie je „čas plakať a čas smiať sa“ (Kaz 3, 4). Dôkazom toho, že naša kultúra je v hlbokom úpadku (hrubo povedané v sračkách), je fakt, že máme viac dôvodov na plač než na smiech. Ďalším dôkazom môže byť fakt, že ani jeden z našich prezidentov by sa neodvážil použiť vulgárny výraz „byť v sračkách“. No najhoršie zo všetkého je to, že sa nad tým neodvážime ani len pousmiať, lebo by sme preukázali politickú nekorektnosť a nevypelosť a mohli by sme tým uraziť druhých ľudí – navonok síce precitlivejších na hrubé reči, no so zatvrdnutým srdcom.

Táto kniha takmer neuzrela svetlo sveta. Chystal som sa totiž napísať serióznou reflexívnu monografiu *Ako zachrániť západnú civilizáciu*, ktorá by bola pokračovaním mojej knihy *Ako zničiť západnú civilizáciu a iné myšlienky z kultúrnej priepasti*. Jej písanie mi však vôbec neprinášalo radosť a zrejme by nikomu neprinieslo pozitívny zážitok a potešenie z čítaného textu. Pochybnosti boli natoľko silné, že som písanie prerušil a premýšľal, čo ďalej. Vtedy do toho vstúpil môj anjel strážny, využil chvíľkové zaváhanie a do podvedomia mi zašepkal múdru otázku: „Prečo svojich čitateľov radšej nerozveselíš?“ Niet nad zdravý rozum anjelov!

A tak som zauvažoval: Západná civilizácia nie je ani zdravá, ani šťastná, ani svätá. Humor všetky tieto tri atribúty má. Je skutočne nielen posvätný, ale aj nebeský. Ak vás moje tvrdenie prekvapuje, mali by ste si túto knihu prečítať a zistíte, prečo nechápete spojenie humoru a neba. Ak sa aj potom spýtate: „Jestvuje v nebi smiech?“, moja odpoveď bude: „To hádam nemyslíte vážne!“ C. S. Lewis napísal, že „radosť je dôležitou záležitosťou neba“. Ak sa na seba nevieme pozrieť s potrebným nadhľadom a odstupom, strácame pevnú zem pod nohami. Mnohí z nás sú posadnutí kultúrou, civilizáciou a politikou. Z kultúry sme si vytvorili kult a kladieme ju na piedestál. Chceli by sme ju meniť, no pritom nedokážeme pretvárať ani samých seba.

Ak sa príliš hrniete do politiky, nezabúdajte, že slovo „politik“ je kompozitum. Kým jeho prvá časť pochádza z gréckeho slova „poly“, čo znamená „mnoho“, tá druhá, slovo „tik“, označuje malý otravný zlovyk. V nebi sa nebude politikárčiť, ale veselo tam bude určite. Jeden z mnohých vtipov o nebi hovorí, že tam nebudeme uctievať ani

osla, ani slona, iba Baránka (*pozn. prekladateľa: ide o autorskú narážku na symboly amerických politických strán – slon je symbolom republikánov, osol maskotom demokratov*). A keď Baránok prišiel na svet, odmietol kandidovať. Neuchádzal sa o vládu, utekal pred ňou aj pred tými, ktorí ho chceli urobiť kráľom (*pozri Jn 6, 15*).

Harry Truman raz povedal: „V tejto našej veľkej krajine sa môže každé dieťa, ktoré sa narodí ako americký občan, jedného dňa stať prezidentom. Jediné, čo ten malý bastard musí dokázať, je využiť príležitosť.“ Samozrejme, krízou našej dekadentnej, vymierajúcej kultúry sa treba zaoberať. Táto kríza nie je vo svojej podstate hospodárska, rasová, politická či environmentálna, lež duchovná, pretože bojovým poľom je ľudská duša. Ide teda o duchovnú vojnu a bojovať v nej na strane anjelov je cnostné a potrebné. „Bojovníci za kultúru“ nemusia byť tvrdí a disponovať ťažkou výzbrojou ako bojové lode, tanky či delá. Môžu na to ísť zľahka. O výsledku boja tak môže rozhodnúť aj obyčajný motýľ, čo zamáva krídlami pred očami veliteľa tanku. Spomeňte si na anjelov, Božie vzdušné sily. Aj Chesterton povedal, že „anjeli vedia lietať, pretože sami seba berú na ľahkú váhu“. A možnože by bombami Božieho letectva mohli byť aj vtipy. Rovnako možné je aj to, že moja knižka pomôže v zápase o kultúru oveľa viac než knihy o kultúrnych zápasoch. Stovky filozofov meditujú nad tým, ako zachrániť západnú civilizáciu, ale kto z nich filozofuje o humore? A koľkí píšú knihy, pri ktorých sa dá zasmiať? Klasické teórie humoru sú poväčšine smrteľne vážne, čo je samo osebe celkom dobrý vtíp, všakže?

Som síce filozof, ale moja knižka nie je typicky suchopárna, filozofická, vedecká ani zložitá. Svoje dielko

„veľkému paradoxnému žartu“, ktorý je zmyslom všetkého. Tento paradox nie je niečo, o čo stačí *zavadiť pohľadom*, je potrebné *dívať sa na svet z jeho perspektívy, hľadiť jeho očami*. Presnejšie povedané, nie je to *niečo*, ale *niekto* – a ten niekto je okrem všeličoho iného aj najväčším komikom všetkých čias.

V prvej polovici tejto knihy sa budem venovať vzťahu medzi humorom a deviatimi najdôležitejšími hodnotami v ľudskom živote, ktorými sú zdravie, šťastie, svätosť, dobro, pravda, krása, utrpenie, čas, morálka, filozofia, teológia, mystika a Ježiš. Rozosmeje vás asi menej ako druhá polovica, pretože filozofovanie o humore je menej vtipné ako humor samotný. Ani kuchárske knihy nechutia tak dobre ako pripravené jedlo. Nič vám nebráni v tom, aby ste si najskôr prečítali druhú polovicu knihy. No i jej prvá, filozofická časť by mohla prispieť k vašej pohode, pretože dobrá filozofia je skoro rovnako dôležitá ako dobré vtipy.

1. HUMOR A ZDRAVIE

Prečo je humor dobrý? Lebo má pozitívny vplyv na naše zdravie, šťastie i zbožnosť. To znamená, že pozitívne ovplyvňuje tri zásadné oblasti nášho života. Prirodzene, pozitívnych atribútov má oveľa viac – je aj prívetivý, povznášajúci, pokorný, priateľský, prirodzený, prínosný, povzbudzujúci, presahujúci (pozemské veci), príjemný, premáhajúci, prízemný, príležitostný a potešujúci. Prečo sa toľko atribútov humoru začína na „P“? Neviem, nestvoril som svet ani som nevymyslel abecedu.

Zdravie svedčí o dobrom stave tela, šťastie o dobrom stave duše a zbožnosť o dobrom stave ducha. Zdravie vypovedá o našom správnom vzťahu k materiálnemu svetu, šťastie o správnom vzťahu k sebe i druhým, no a zbožnosť o správnom vzťahu k Bohu. Ozdravný účinok humoru na človeka možno zhrnúť do štyroch bodov.

Po prvé, prispieva k fyzickému zdraviu. Uvoľňuje endorfíny, serotonin a iné *prospešné* látky, ktoré v mozgu človeka vyvolávajú pocit šťastia, čo má následne ozdravný účinok. (Duša hýbe telom a platí to aj naopak.) Ak nezmeníte nič iné, iba sa budete viac smiať, budete žiť dlhšie. Čiže keď sa neprestaneme smiať, nikdy nezomrieme? Samozrejme, také jednoduché to nie je, no aspoň budeme z tohto sveta odchádzať s úsmevom.

Po druhé, smiech nielenže *podporuje* fyzické zdravie, ale je aj jeho *dôsledkom, znakom*. Chorí ľudia sa smejú menej než zdraví.

Po tretie, smiech podporuje *duševné*, morálne i duchovné zdravie človeka. Prináša nám pocit šťastia a keď ho zažívame, zvyčajne nerobíme deštruktívne a zlé veci. Práve naopak, iba tie dobré. Ak pochybujete, spýtajte sa na to nejakého psychológa, ktorý si ešte ako-tak zachoval zdravý úsudok (verte mi, nájdú sa aj takí, dokonca aj medzi filozofmi je ich zopár).

Po štvrté, humor je aj prejavom duševného, morálneho a duchovného zdravia. Ľudia, ktorým duševné, morálne a duchovné zdravie chýba, sa smejú málo a keď sa už smejú, pripomína to skôr škrekľavý chichot hyen.

Niektorí materialistickí filozofi dokonca tvrdia, že medzi smiechom hyen a ľudským smiechom nie je žiadny rozdiel. Toto ich tvrdenie ma vedie k tvrdému a striktnému konštatovaniu, že hoci sa pohybujú voľne medzi nami a nie sú hospitalizovaní v ústavoch pre duševne chorých, sú psychicky, morálne a duchovne narušení oveľa vážnejšie než dlhodobí pacienti týchto liečební.

Myslím si, že rozvíjať túto tému ďalej by bolo kontraproduktívne, preto sa uchýlim k možnosti, ktorú si spisovatelia poväčšine nevolia, a radšej pomlčím. Rakúsky filozof Ludwig Wittgenstein zrejme napísal celý svoj logický traktát (*Tractatus Logico-Philosophicus*) len kvôli poslednej vete: „O čom nemožno hovoriť, o tom treba mlčať.“ („Wo von man nicht reden kann, davon muss man schweigen.“) Cambridgeská univerzita pokladala jeho knihu za takú prínosnú, že mu za ňu bez akýchkoľvek iných vedeckých prác či publikácií udelila profesúru, pričom si neuvedo-

movala, že je to jeden obrovský vtip, azda *najdlhší* v dejinách filozofie, veľkolepý a úspešný „príbeh o chlpatom psovi“ (pozn. prekladateľa: „*shaggy dog story*“, dosl. „*huňatý psí príbeh*“, je mimoriadne *zdĺhavá anekdota*, *charakterizovaná rozsiahlym rozprávaním typicky irelevantných udalostí a ukončená antiklimaxom*).

Takže – poučený Wittgensteinom – budem mlčať a myslieť na to, že Boh často odpovedá na naše otázky slovami: „Mlč a nechaj sa viesť,“ čo v podstate povedal aj Jóbovi. Ale nebudem len ticho. Za mlčaním urobím aj veľkú rozšafnú slovnú bodku. Nebudem mlčať o mlčaní. Budem ako Hamlet, ktorý povedal: „Som mŕtvy, Horácio!“ – čo je tiež skvelý vtip, pretože mŕtvi nerozprávajú. Hamlet je narážkou na Descarta: je živým spochybnením žijúceho jedinca, ktorý o sebe tvrdí, že nežije. Dá sa to! Hamlet to dokázal.

Keď sa nabudúce budem chcieť niečomu vyhnúť, prosťe zabudnem na to, že existujem. Som roztržitý profesor, a tak by to pre mňa nemalo byť až také ťažké.

Ďalším žartom na konto chudáka Descarta má byť tzv. duchaplná sentencia: „Každý musí uznať, že hoci bol Descartes génius, logicky patrí až za koňa“ (pozn. prekladateľa: *tento vtip, resp. slovná hračka je založená na zvukovej podobe významovo odlišných slov v idióme: „You shouldn't put the cart [t. j. Descartes] before the horse.“ – „Voz nepatrí pred koňa.“*).

Sami vidíte, že aj hlúpe vtipy nás môžu občas pobaviť. O tom, a nielen o tom, budem hovoriť v nasledujúcej časti.

2. HUMOR A ŠŤASTIE

Byť „komikom“ je vznešené a sväté poslanie, pretože komici nás rozveseľujú a vzbudzujú v nás pocit šťastia. Dobrí komici milujú tri veci: smiech, radosť a ľudí. Zlí komici sa vyžívajú v peniazoch, sláve, utrpení alebo hneve.

Som filozof a vysokoškolský profesor. „Filozofia“ je „láska k múdrosti“. Francúzština má pre slovo „milovník“ výraz „amateur“. Nuž a opakom slova „amatér“ je zasa „profesionál“. Vysokoškolskí profesori (ako napríklad ja) sú profesionáli. Svoju prácu predávame. A keďže sme filozofi, sme platení za filozofovanie, teda za to, že milujeme múdrosť. Sme teda profesionálni milovníci. Zrejme všetci dobre viete, akým slovom začínajúcim na písmeno P sa označuje „profesionálna milenka“. Skrátka som intelektuálna prostitútka. Určite by sa nenašiel nikto taký nerozumný, čo by mi chcel platiť za moje telo, ale takí, ktorí ma platia za mudrovanie, sa našli. Mojim pasákom je Bostonská vysoká škola (Boston College).

Väčšina z nás má na svoje konanie rozličné motívy. Preto nevieme presne vyčíslieť, koľko profesionálnych komikov miluje peniaze viac než smiech, šťastie a ľudí, ba ani to, koľko profesionálnych filozofov miluje peniaze viac než múdrosť. Amatérski zabávači, na rozdiel od profesionál-

nych komikov, na svojom humore nezarábajú, proste ich teší, keď sa ľudia smejú a sú šťastní.

Skúsme si však vysvetliť, čo je vlastne smiech. Smiech je jeden veľký úsmev a úsmev je malý smiech. Pri porovnaní dieťaťa a dospelého človeka je úsmev dieťaťa a smiech dospelého človeka. Tínedžer je kdesi medzi tým. Čiastočný smiech, taký na jednu slabiku (napríklad „cha“ namiesto „cha-cha“) je podobný zmätenému tínedžerovi či adolescentovi, ktorý sa ocitol na polceste medzi detstvom a dospelosťou. Takže je to čosi viac než chabý úsmev a menej ako smiech.

Úsmev je najzreteľnejším prejavom radosti či spokojnosti dokonca aj u novorodenca, ktorý ešte slovám nerozumie. Keď sa naňho usmievate, aj on sa usmieva na vás; keď sa mračíte, aj on sa mračí alebo plače. To, že úsmev je najprírodzenejším, najinštinktívnejším a neodškriepiteľným prejavom šťastia, vedia všetci. Všetci okrem „expertov“ z projektu Global Happiness, ktorí každý rok hodnotia päť škandinávskych krajín ako najšťastnejšie na svete, kým krajiny subsaharskej Afriky považujú za tie najmenej šťastné, no pritom sa Afričania usmievajú najviac a Škandinávci najmenej. (Veď si len zoberte: Ako často ste počuli niekoho povedať: „tí vysmiati Škandinávci“, resp. „tí kyslí, mrzutí Afričania“?) Iba „expert“ na šťastie môže opomenúť to, čo vie aj batola: že úsmevy sú nesporným prejavom radosti. Niektoré názory sú také absurdné, že treba mať doktorát, aby ste ich vôbec pochopili. Zdravá logika nám hovorí, že ak je úsmev prejavom šťastia a Afričania sa usmievajú viac ako Škandinávci, znamená to, že Afričania sú šťastnejší. Lenže spomínaní „experti“ nemerajú veľkosť úsmevov, ale výšku bankových účtov. Subsaharská Afrika

PRÍLOHA: MOJE OBLÚBENÉ VTIPLY

Možno pre tento dodatok nebudú niektorí rigorózní čitatelia pokladať moju knihu za seriózný spis. Lenže mne v podstate ide viac-menej o prerozprávanie vtipov, na ktorých som sa najviac nasmial a ktoré mali zároveň najväčší úspech aj u mojich poslucháčov.

Viem, že nejde o nič zložité ani originálne, čo by iní nedokázali. No hoci väčšina ľudí vie rozprávať vtipy, filozofovanie o humore je len zriedkavé, pretože profesionálnych filozofov, ktorí sa filozofii naplno venujú, nie je veľa, a z nich len málokto píše o humore. Osobne si myslím, že týmto dodatkom urobím čitateľom väčšiu službu než teoretickou časťou knihy, pretože si ho azda viac užijú aj lepšie zapamätajú.

OBHAJOBA VTIPOV

Vtipy vymýšľajú ľudia, ktorí (podobne ako stavitelia gotických katedrál) zostanú nepoznaní. Na vtipy sa nevzťahujú autorské práva, šíria sa prevažne ústnym podaním. Ak ich niekto zozbiera a vydá knižne, nemožno ho obviňovať z plagiatstva. Vtipy, rovnako ako slnečné lúče, patria všetkým. Sú jednou z mála vecí v živote, na ktorých právnici nezbohatnú. Koľko peňazí môže taký vtip zarobiť? Možno tak deravý groš.

V dnešnej dobe vtipy potrebujú obhajobu, lebo nie sú sofistikované, erudované ani odborné, iba „populistické“.

Vtipy sú kratučké príbehy a rozprávanie príbehov je v podstate najstaršou a najrozšírenejšou formou umenia. Z hľadiska univerzálnosti a potreby môže rozprávačstvu konkurovať jedine pohrebništvo. Smrť sa spomína v mnohých dobrých vtipoch, hoci vôbec nie je smiešna. No zdá sa, že humor a smrť akosi idú k sebe. Akoby sa nebo plné ľahkosti bytia vysmievalo diablovmu vynálezu skazy.

Vtipy sú rovnako krátke ako podobenstvá. Ak Ježišov obľúbený rečnícky postup nepovažujeme za menejhodnotný, prečo si to niektorí z nás myslia o podobnej rečníckej forme iba preto, že jej zmyslom nie je dávať morálne ponaučenie, ale ľudí rozosmiať? Prostredníctvom vtipov neraz dosiahneme oboje. Tie drobné príbehy totiž vypovedajú o väčších príbehoch, etapách života, ktoré konkretizujú či ilustrujú, a pomocou symbolov vlastne hovoria o celom živote. To isté robia aj podobenstvá. Aký je teda medzi nimi rozdiel? Pointa podobenstiev je zvyčajne morálna, respektíve praktická. Hovoria o tom, čo by malo byť, v kontraste s tým, čo je. Pre tento kontrast potrebujeme morálku. Význam vtipov je skôr teoretický, kontemplatívny. Neraz poukazujú na realitu v protiklade s tým, ako by to malo byť. Ide o ten istý kontrast, čiže aj humor potrebujeme. Celý život má morálny rozmer, preto existujú podobenstvá. A vtipy existujú preto, že celý život máme dôvod smiať sa. Aj jedno, aj druhé sú len obrazy, symboly, mýty, v ktorých sa celý život skoncentruje do malého výseku, aby sa ukázalo, že život je boj, alebo láska, alebo prekvapenie, prechádzka ružovou záhradou, hra, umelecké dielo či absurdná dráma. Sú to iba mýty. No a vtipy sú zasa malé mýty s pointou, ktorá nám občas uniká.

Samozrejme, humor môže mať rôzne podoby, ale vtipy v ňom zohrávajú veľkú úlohu. Pre humor sú vtipné anekdoty tým, čím sú sylogizmy pre argumenty. Niektorí filozofi (napríklad Hobbes) sú na sylogizmy až fanaticky alergickí. Predstavte si, že by niekto neznášal nepárne čísla. Bolo by to rovnako abnormálne ako byť alergický na nezvyčajné príbehy. Vtipy sú takými podivnými príbehmi a neznášať ich by bolo absurdné. Bola by to rovnaká sprostosť, ako keby sme Homérov epos nazvali *Idiot a Odysea*.

Na nasledujúcich stránkach uvediem niekoľko obľúbených vtipov z mojej zbierky, ktoré sa mi do predchádzajúceho „filozofického“ textu nepodarilo začleniť. Priznávam, že pôvodne som nemal v úmysle vtipy roztriediť do skupín, pretože ani život nám humor nedávkuje zaškatul'kovaný po skupinách. Napokon som ich však rozčlenil na vtipy o náboženstve, politike, právnikoch, Židoch či Íroch. K tomuto riešeniu som sa uchýlil preto, aby som knihe dodal punc serióznosti a náležitej filozofickej vážnosti, potrebnej na jej publikovanie. A skutočne to zabralo, vydavateľ sa našiel.

Prečo som nezaradil vtipy o sexe, keď v sú „reálnom svete“ práve tieto vtipy zrejme najrozšírenejšie? Z mojej strany nejde o žiadnu puritánsku či viktoriánsku prudériu, ani o to, že by som sex považoval za čosi „hriešne“. Naopak, sex je krásny a posvätný zdroj života. Lenže hoci vtipy o sexe zvyčajne nie sú vedome myslené svätokrádežne a rúhavo, v skutočnosti také sú, alebo tak vyznievajú. Najposvätnéjšie miesta na tomto svete sú dve – ženské lono a oltár v katolíckom chráme. Na celom svete a miliónkrát každý deň totiž práve na týchto dvoch miestach Boh koná zázraky, ktoré majú večné dôsledky. V lone ženy dušou oživuje hmotu, z ničoty tvorí ľudskú bytosť

a na oltári premieňa chlieb a víno na telo a krv druhej božskej osoby.

Antikonцепcia je nesprávna, lebo je rovnako svätokrádežná a rúhavá ako kňaz, ktorý slúži omšu, ale zámerne nevysloví slová premenenia: „Toto je moje telo,“ aby si Boha držal od tela, pretože nechce prijať najväčší Boží dar. Antikonцепcia je visiaci zámok na dverách, aby nimi nevošiel narušiteľ.

V knihe nenájdete ani feministické či rasistické vtipy (na rozdiel od národnostných), pretože je veľa ľudí, ktorí sú v dôsledku smutnej histórie ľudstva plnej nadradenosti nad „druhým“ pohlavím či inými rasami na tento rozmer citliví. Výsmech je najprimitívnejšia forma humoru a v takýchto citlivých oblastiach bývajú vyššie formy humoru nepochopené a redukované na tú najnižšiu.

Černosi, Židia aj Íri si však takéto vtipy o sebe veselo rozprávajú a niektoré z nich naozaj stoja za povšimnutie. Ktovie, možnože jedného dňa aj feministky obrátia svoj hnev na žart.

ŽIDOVSKÉ VTIPY

Za najlepších rozprávačov vtipov sa tradične pokladajú Židia a Íri. Svedčia o tom aj viaceré empirické prieskumy, ktoré potvrdzujú, že z ich radov vyšlo aj najviac zabávačov. Možno je to preto, lebo majú najlepšie vtipy. Alebo preto, lebo vo svojich dejinách zakúsili toľko utrpenia, že im už nič iné než utiekať sa k humoru nezostáva. Vzťah medzi utrpením a humorom zjavne nie je náhodný, keďže druhé miesto na svete patrí Írom.

Napriek všetkému úsiliu sa Židia nedokážu zbaviť svojej minulosti, kultúry, rasy ani náboženstva. Existuje veľa

dobrych vtipov o náboženstve, ktoré nie sú namierené proti Bohu alebo svätým veciam, ale neraz sa v nich spomína „osol“. Veď aj Pán Ježiš prichádza do Jeruzalema na oslíkovi.

Mnohé náboženské vtipy, najmä tie „o kňazoch, pastoch a rabínoch“, sú vo svojej perspektíve zámerne dvojzmyselné. Pozrime sa napríklad na jeden židovský vtip, ktorý by sa mohol prvoplánovo pokladať za protižidovský alebo protikresťanský, hoci jeho zámerom nie je ani jedno, ani druhé. Väčšine Židov a kresťanov je to jasné, a tak sa na ňom obidve strany dobre zabávajú. Okrem iného si na tomto príklade môžeme všimnúť, že smiech často dokáže to, čo nedokáže ani dialóg medzi náboženstvami, nech by bol akokoľvek taktný alebo kultivovaný.

Židovský pár prišiel za svojím rabínom. Obaja boli veľmi rozrušení, a tak sa ich rabín spýtal, čo sa im stalo.

„Mali sme kedysi syna, ale už to nie je náš syn.“

„Prečo? Čo urobil?“ opýtal sa rabín.

„Našiel si dievča, kresťanku.“

„Ach! Plne vás chápem, viem presne, o čom hovoríte.“

„Naozaj, rabín? Aj vám sa už niečo také prihodilo?“

„Áno, ale v mojom prípade to bolo ešte horšie. Mal som syna a ten nielenže začal chodiť s kresťankou, ale sa s ňou aj oženil.“

„Ach, to je hrozné! Ako ste to zvládli? Čo ste urobili?“

„To isté, čo vy. Vybral som sa za vyššou autoritou, za hlavným rabínom.“

„A čo vám povedal?“

„To isté, čo teraz hovorím ja vám: Viem, ako ti je. Aj ja som mal kedysi syna, ale dopadol ešte horšie. Stal sa

Peter Kreeft
HA-HA!
Kresťanská filozofia humoru

Z anglického originálu *Ha! A Christian Philosophy of Humor*,
preložila Andrea Behulová-Rajtárová

Vydal Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o.,
Trnava 2026, ako svoju 4 464. publikáciu

Prvé vydanie

Edícia *Dobré slovo*, 23. zväzok

Zodpovedná redaktorka Eva Bubnášová

Redakčná úprava Katarína Kročková

Jazyková úprava Marcela Šudíková

Ilustrácie Juraj Martiška

Grafická koncepcia a sadzba Pergamen

Tlač Finidr, Český Těšín

Všetky práva vyhradené

www.ssv.sk, eVojtech.sk

objednávky: 033/590 77 18

objednavky@ssv.sk

Členská zľava 15 % platí v obchodnej sieti SSV.

ISBN 978-80-8161-612-9